

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Кіровоградської обласної
військової адміністрації
Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В.О. Сухомлинського

Введено в дію
наказом директора коледжу
від 30.08.2022 № 46-АГД

«Затверджено»
на засіданні педагогічної ради
Олександрійського
педагогічного фахового
коледжу імені
В.О.Сухомлинського
протокол від 30.08.2022 № 12

ПОЛОЖЕННЯ
про робочу програму навчальної дисципліни
Олександрійського педагогічного фахового коледжу
імені В.О. Сухомлинського

«Погоджено»
на засіданні методичної ради
Олександрійського педагогічного
фахового коледжу
імені В.О.Сухомлинського
протокол від 24.06.2022 № 8

м. Олександрія

Пояснювальна записка

Положення про робочу програму навчальної дисципліни розроблено відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту», стандартів фахової передвищої освіти, Положення про організацію освітнього процесу в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі імені В.О. Сухомлинського (надалі – Педколедж). Воно регулює питання розробки змісту та затвердження робочих програм навчальних дисциплін.

Підготовлено робочою групою у складі:

Голова групи – Літга МАКСИМОВА, заступник директора з навчальної роботи.

Члени групи:

1. Оксана НОВИКОВА, голова циклової комісії гуманітарних дисциплін та іноземних мов.
2. Віктор КОСЕНКО, завідувач навчально-методичного кабінету.
3. Світлана ГРИШАНИНА, голова циклової комісії фізико-математичних дисциплін.
4. Калюжна ВЕРОНІКА, голова студентського самоврядування.

Положення діє в порядку внутрішнього користування.

Загальний обсяг Положення – 20 сторінок.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1.1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом, що розробляється для кожної навчальної дисципліни (освітнього компонента) на основі освітньо-професійної програми (навчальної програми дисципліни загальноосвітньої підготовки). Для всіх форм навчання розробляється єдина робоча програма за визначеною структурою.
- 1.2. Робоча програма навчальної дисципліни за своїм змістом є документом, що визначає загальні та спеціальні компетентності, якими має оволодіти здобувач фахової передвищої освіти, відповідно до освітньо-професійної програми підготовки майбутнього фахівця.
- 1.3. Робоча програма навчальної дисципліни розробляється викладачем, схвалюється на засіданні циклової комісії та затверджується заступником директора з навчальної роботи.
- 1.4. На основі робочої програми навчальної дисципліни розробляються матеріали навчально-методичного забезпечення, що гарантують успішне оволодіння здобувачами фахової передвищої освіти програмового матеріалу.
- 1.5. Робоча програма навчальної дисципліни визначає місце й значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь студентів, містить програму навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного й підсумкового контролю і є основним робочим документом викладача.
- 1.6. Основним призначенням робочої програми навчальної дисципліни є:
 - ознайомлення здобувачів фахової передвищої освіти та інших учасників освітнього процесу зі змістом освіти, критеріями та засобами оцінювання результатів навчання тощо;
 - встановлення відповідності змісту освіти освітньо-професійній програмі та стандарту фахової передвищої освіти під час акредитації;
 - встановлення відповідності при зарахуванні результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти (академічна мобільність), за іншими освітньо-професійними програмами, у попередні роки (при поновленні на навчання).

II. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Робоча програма навчальної дисципліни складається з:

- титульної сторінки (*Додаток №1*);
- сторінки погодження (*Додаток №2*);
- змісту робочої програми навчальної дисципліни.

2.2. Зміст робочої програми навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Пояснювальна записка.
2. Опис навчальної дисципліни.
3. Мета, завдання навчальної дисципліни, компетентності та заплановані результати навчання.
4. Розподіл тем і навчального часу за курсами та семестрами.
5. Зміст і структура програми навчальної дисципліни.
6. Самостійна робота (*Додаток №8*).
7. Питання до заліку/екзамену.
8. Критерії оцінювання результатів навчання (з урахуванням специфіки навчальної дисципліни) (*Додаток №9*).
9. Список рекомендованих джерел (література та інформаційні ресурси) (*Додаток №10*).

Примітка: для програм із навчальних дисциплін загальноосвітньої підготовки п. 2 та п.7 не передбачені.

2.3. Розкриття змісту розділів робочої програми навчальної дисципліни

I. Пояснювальна записка – повинна містити невеликий вступ; інформацію про нормативні документи (Закони України, Стандарти, Програми розвитку, підручники тощо), на основі яких укладено робочу навчальну програму; загальний обсяг сторінок програми (*Додаток №3*).

II. Опис навчальної дисципліни – повинен включати інформацію щодо мови навчання, статусу дисципліни (обов'язкова, вибіркова), кількості кредитів ECTS, кількості розділів (змістових модулів); індивідуальні (пошукові, творчі) завдання, галузь знань, спеціальність, освітню кваліфікацію, освітньо-професійний ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень), рік підготовки, семестр (семестри); загальну кількість годин, кількість годин на лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття, кількість годин на самостійну роботу (з індивідуальними завданнями); вид підсумкового контролю; процентне співвідношення кількості годин аудиторних занять до годин самостійної та індивідуальної роботи (*Додаток №4*).

III. Мета, завдання навчальної дисципліни, компетентності та заплановані результати навчання – розділ повинен містити визначені мету, завдання, предмет навчальної дисципліни, передумови її вивчення, знання і вміння, якими повинні оволодіти здобувачі фахової передвищої освіти згідно з вимогами освітньо-професійної програми; міждисциплінарні зв'язки; перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання (*Додаток №5*).

IV. Розподіл тем і навчального часу за курсами та семестрами – розділ повинен визначати розподіл тем і навчального часу за курсами та семестрами: усього годин на розділ, кількість аудиторних годин, з них: годин на лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття та на самостійну роботу; обов'язковим є визначення кількості всього годин на відповідний семестр і всього годин на вивчення навчальної дисципліни (*Додаток №6*).

V. Зміст і структура програми навчальної дисципліни – розділ повинен визначати розподіл тем і навчального часу за курсами та семестрами: усього годин на розділ, кількість аудиторних годин, з них: годин на лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття та на самостійну роботу в межах кожного розділу; обов'язковим є визначення кількості всього годин на відповідний семестр та всього годин на вивчення навчальної дисципліни (*Додаток №7*).

VI. Самостійна робота – розділ повинен містити теми навчальної програми, за якими є завдання для самостійної роботи, підтему та окремі питання для самостійного вивчення, кількість годин на самостійне опрацювання питання й форма контролю самостійної роботи здобувачів освіти з відповідної теми (*Додаток №8*).

VII. Питання до заліку/екзамену – наводиться перелік питань, які виносяться на підсумковий контроль та охоплюють або всю програму навчальної дисципліни, або частину програми (один (два) семестри) – відповідно до навчального плану (*Додаток №9*).

VIII. Критерії оцінювання результатів навчання (з урахуванням специфіки навчальної дисципліни) – відповідно до специфіки навчальної дисципліни в програмі необхідно подати критерії оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів фахової передвищої освіти (критерії оцінювання навчальних досягнень на семінарських заняттях, критерії оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт, самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни, індивідуальних завдань (рефератів, повідомлень, презентацій та ін.), критерії підсумкового контролю знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни тощо (*Додаток №10*).

IX. Список рекомендованих джерел (література та інформаційні ресурси) - список рекомендованих джерел подається в алфавітному порядку, включаючи як літературу з навчальної дисципліни, так і інформаційні ресурси. Усі рекомендовані джерела та інформаційні ресурси мають бути виключно написані (або перекладені) українською мовою.

Оформлення списку використаних джерел має відповідати Національному стандарту України щодо бібліографічного опису, електронні ресурси повинні містити автора підручника (статті, монографії тощо), назву джерела та URL- адресу (*Додаток №11*).

Додаток №1

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Кіровоградської обласної військової адміністрації
Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В.О. Сухомлинського

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

____ серпня 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І
НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ»
(назва навчальної дисципліни)

ОК 16. за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 012 Дошкільна освіта

20__ - 20__ навчальний рік

Додаток №2

УКЛАДАЧ Оксана НОВІКОВА, викладач гуманітарних дисциплін, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського

СХВАЛЕНО

на засіданні циклової комісії викладачів гуманітарних дисциплін та іноземних мов

Протокол від _ серпня 20__ року № __

Голова циклової комісії _____ Оксана НОВІКОВА

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма освітнього компоненту «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти» є нормативним документом, що визначає зміст навчальної дисципліни, компетентності та результати навчання, які вона формує.

Робочу навчальну програму з навчальної дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти» укладено на основі навчальної програми освітнього компоненту «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти», затвердженої рішенням педагогічної ради від ____ 20__ (протокол №__) та, відповідно, на основі Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», Базового компоненту дошкільної освіти, Програм розвитку дітей дошкільного віку, підручників: 1) Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Підручник для ВНЗ. К.: Вища школа, 2011; 2) Богуш А., Гавриш Н, Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. К.: Видавничий дім «Слово», 2006.

Загальний обсяг програми _____ сторінок.

**II. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ
ГРАМОТИ»**

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-професійний ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень)	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3,5	Галузь знань (шифр і назва) 01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова
		Мова навчання - українська
Кількість розділів (змістових модулів) - 5	<u>Спеціальність</u> 012 Дошкільна освіта <u>Освітня кваліфікація</u> фаховий молодший бакалавр дошкільної освіти	Рік підготовки:
		1
		Семестр
		1
		Лекції
Індивідуальні (пошукові, творчі) завдання: реферати, презентації.		38
Загальна кількість годин – 105		Семінарські
Тижневих годин: 4 <u>Усього:</u> аудиторних – 64, самостійної роботи здобувача освіти – 41.	<u>Освітньо-професійний ступінь:</u> фаховий молодший бакалавр	9
		Практичні
		15
		Лабораторні
		2
		Самостійна робота, індивідуальні завдання
		41
Вид підсумкового контролю - екзамен		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до годин самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 61% / 39 %

III. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ», КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета навчальної дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти»:

Завдання навчальної дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти»:.....

Предметом навчальної дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти» є:

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти» є засвоєння базових знань із дисциплін загальноосвітньої підготовки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

- знати: ... ;
- уміти:

Міждисциплінарні зв'язки:

Програмою навчальної дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти» передбачено проведення лекцій, семінарських, практичних, лабораторних занять із тем курсу, а також виконання курсової роботи, складання семестрового екзамену.

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання:

Назва компетентностей/результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результатів навчання
Інтегральна компетентність (ІК)	
Загальні компетентності (ЗК)	
Спеціальні компетентності (СК)	
Результати навчання (РН)	

**IV. РОЗПОДІЛ ТЕМ І НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА КУРСАМИ ТА
СЕМЕСТРАМИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА РОЗВИТКУ
МОВЛЕННЯ І НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ»**

№ з/п	Назви розділів і тем	Усього годин	Аудиторних	З них:				На самостійну роботу
				Лекцій	Практичних	Семінарських	Лабораторних	
І КУРС								
І СЕМЕСТР								
1.	РОЗДІЛ I. Загальні питання методики розвитку мовлення, розвиток мовлення дітей раннього віку	12	10	4	4	2	-	2
1.1.	Загальні питання методики розвитку мовлення	6	4	2	2	-	-	2
1.2.	Розвиток мовлення дітей раннього віку	6	6	2	2	2	-	-
2.	РОЗДІЛ II. Методика словникової роботи й ознайомлення з навколишнім	28	14	7	4	2	1	14
2.1	Особливості розвитку словника дітей дошкільного віку	4	1	1	-	-	-	3
2.2.	Зміст знань дітей про навколишнє	2	1	1	-	-	-	1
2.3.	Методи безпосереднього ознайомлення дітей з навколишнім життям та словникової роботи	4	2	2	-	-	-	2
2.4.	Розглядання предметів та бесіди про них	4	2	1	1	-	-	2
2.5.	Методи опосередкованого ознайомлення дітей з навколишнім життям і словниковою роботою	8	4	1	2	-	1	4
2.6.	Дидактичні ігри для ознайомлення з навколишнім, розвитку мовлення і словника	6	4	1	1	2	-	2
							
	Усього годин за I семестр:	105	64	38	15	2	9	41
II СЕМЕСТР								
1.							
	Усього годин за II семестр:							
	Усього годин на вивчення дисципліни:							

**V. ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ
ГРАМОТИ»**

№ з/п	Назви розділів, теми занять	Усього годин	Аудиторних	З них:				На самостійну роботу
				Лекцій	Практичних	Семинарських	Лабораторних	
І КУРС								
І СЕМЕСТР								
1.	РОЗДІЛ I. Загальні питання методики розвитку мовлення, розвиток мовлення дітей раннього віку	12	10	4	4	2	-	2
1-2.	Загальні питання методики розвитку мовлення Наукові основи методики розвитку мовлення. Методика розвитку мовлення як педагогічна наука. Зміст і завдання методики як наукової дисципліни. Міждисциплінарні зв'язки методики розвитку мовлення. Філософські основи методики.	6	4	2				
	Природничі основи методики. Анатомо-фізіологічна основа оволодіння мовленням. Етапи розвитку мовлення дітей (за М.І.Красногорським).							1
	Становлення та розвиток дошкільної лінгводидактики. Становлення методики розвитку мовлення як науки.							1
3-4.	Практичне заняття №1 Ознайомлення з програмами виховання, методичною літературою, підручниками. Аналіз чинних програм. Аналіз свого мовлення відповідно до вимог.				2			
							
	Усього годин за I семестр:	105	64	38	15	9	2	41
II СЕМЕСТР								
							
	Усього годин за II семестр:							
	Усього годин на вивчення дисципліни:							

Додаток №8

**VI. САМОСТІЙНА РОБОТА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ
ГРАМОТИ»**

№ з/п	Назва теми програми	Підтема та окремі питання для самостійного вивчення	Кількість годин	Форма контролю
I семестр				
1.	Загальні питання методики розвитку мовлення	Природничі основи методики. Анатомо-фізіологічна основа оволодіння мовленням.	1	Фронтальне опитування
2.
		Усього годин за I семестр:	41	
II семестр				
1.
		Усього годин за II семестр:	
		Усього годин за курс вивчення дисципліни:	

Додаток №9

**VII. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ
ГРАМОТИ»**

**VIII. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ
І НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ»,
яка формує:**

ІНТЕГРАЛЬНУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ	Загальні компетентності	Спеціальні компетентності	Програмні результати навчання
Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4, ЗК-5, ЗК-6, ЗК-7, ЗК-8.	СК-1, СК-2, СК-3, СК-4, СК-5, СК-6, СК-7, СК-8, СК-9, СК-12, СК-13, СК-14, СК-15.	РН-1, РН-2, РН-3, РН-4, РН-5, РН-6, РН-7, РН-8, РН-10, РН-12, РН-13, РН-14, РН-15, РН-16, РН-17, РН-18, РН-19, РН-20

**ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ
ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ**

Рівні навчальних досягнень	За національною шкалою	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
I. Початковий	2 «незадовільно»	1	Здобувач освіти розрізняє об'єкти вивчення
		2	Здобувач освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
		3	Здобувач освіти відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання
II. Середній	3 «задовільно»	4	Здобувач освіти з допомогою викладача відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію
		5	Здобувач освіти відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати

			визначення понять, сформулювати правило
		6	Здобувач освіти виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній	4 «добре»	7	Здобувач освіти правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
		8	Знання здобувача освіти є достатніми, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його логічна, хоч і має неточності
		9	Здобувач освіти добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
IV. Високий	5 «відмінно»	10	Здобувач освіти має повні, глибокі знання, здатний використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
		11	Здобувач освіти має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм дисциплін, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
		12	Здобувач освіти має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

ІХ. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

При складанні списку використаних джерел необхідно дотримуватися
зазначених форм запису

Джерела інформації	Приклади бібліографічного опису
<p style="text-align: center;"><i>Книги</i></p> <p>Одного автора</p>	<p>Кузьмінський, А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. — 2-е вид., стер. — К. : Знання, 2011. — 486 с. : іл., табл. - (Вища освіта ХХІ століття).</p> <p>Власова, О. І. Педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. І. Власова; голов. ред. В. М. Куценко. — К. : Либідь, 2005. — 398 с.: іл., табл.</p> <p>Перерва, В. С. Графи Браницькі: підприємці та меценати / В. С. Перерва; Білоцерків. ін-т економіки та упр. вищ. навч. закл. "Відкр. міжнар. ун-т розв. людини "Україна". — Біла Церква : Пшонківський О. В., 2010. — 269 с. : іл., табл. — Бібліогр.: с. 210–224.</p>
<p>Двох авторів</p>	<p>Алексєєва, І. В. Гіперактивні діти: корекція поведінки / І. Алексєєва, М. Калмикова ; [редкол.: Т. Шаповал та ін.]. — К. : Шк. світ, 2011. — 91 с. : іл., табл. — (Бібліотека "Шкільного світу").</p> <p>Ружицький, В. А. Розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: метод. рек. для студ. спеціальності «Образотворче мистецтво» та вчителів загальноосвіт. навч. закл. різного типу: навч. – метод. посіб. / В. А. Ружицький, О. Т. Шульга. — Біла Церква : КОПОПК, 2010. — 92 с.</p>
<p>Трьох авторів</p>	<p>Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук . — 2-е вид. — К. : Каравела, 2007. — 399 с. : табл. — (Вища освіта в Україні).</p> <p>Омеляненко, В. Л. Педагогіка: завдання і ситуації : практикум / В. Л. Омеляненко, А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк. — Вид. 2-е, випр. — К. : Знання-Прес, 2006. — 423 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).</p>
<p>Чотирьох авторів</p>	<p>Психологія управлінської діяльності лідера : навч.-метод. посіб. : для магістрів ден. та заоч. форми навчання спец. 8.18010013 "Педагогіка вищої школи" / [О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень, А. Є. Книш]; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". — Харків : НТУ "ХП", 2016. — 47 с.</p> <p>Педагогіка в запитаннях і відповідях : навч. посіб. / [Л. В. Кондрашова, О. А. Пермяков, Н. І. Зеленкова та ін.]. - К. : Знання, 2006. - 252 с. - (Вища освіта ХХІ століття).</p>
<p>П'ятьох і більше авторів</p>	<p>Психологія спілкування : навч. посіб. / [Л. О. Савенкова та ін. ; за заг. ред. Савенкової]; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". — Київ : КНЕУ, 2015. — 309 с.</p> <p>Педагогіка фізичного виховання: сучасні організаційні технології у загальноосвітньому навчальному закладі : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Г. Ф.</p>

	Пономарьова, Т. С. Бондар, В. В. Золочевський та ін.] ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Департамент науки і освіти Харк. облдержадмін., Комунал. закл. "Харк. гуманіт.-пед. акад." Харк. облради. — Х. : Бровін О. В., 2013. — 192 с. : іл., табл.
Без автора	<p>Антологія "Україна - Європа" / упорядкув. та вступ ст. О. В. Красовицького ; худож.-оформлювач Л. П. Вировець. - Харків : Бібколектор, 2015. - 373 с. - (Українська книга).</p> <p>Україна неповторна : фотоальбом / авт. вступ. статті М. Попович ; фотограф: Ю. Бусленко, Б. Вальоніте ; фотографія О. Жарій [та ін.]. - Харків : Фактор-Друк, 2015. - 111 с. - (Українська книга).</p> <p>Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання : (1847–1914) : зб. док. і матеріалів / Ін-т історії України НАН України, Центр. держ. іст. архів України ; упоряд. Геннадій Боряк. — Київ : Кліо, 2015. — 807 с. : іл. —(Програма "Українська книга").</p>
Багатотомний документ	<p>Енциклопедія Сучасної України. Том 4. В-Вог / Національна академія наук України, Наукове товариство ім. Шевченка, Інститут енциклопедичних досліджень НАН України ; ред.: І. М. Дзюба , А. І. Жуковський , О. М. Романів [та ін.]. - Київ : Поліграфкнига, 2005. - 699 с.</p> <p>Грушевський М. С. Твори : у 50 томах / М. С. Грушевський ; видавнича рада: Б. Патон , Л. Винар, І. Драч [та ін.]; редкол.: Г. Папакін, І. Гирич, Г. Боряк [та ін.]. - Львів : Світ, 2002 - . Т. 10. Кн. I / упоряд., передмова та коментарі О. Юркова . - 2015. - 552 с. - (Історичні студії та розвідки : (1924-1930)).</p> <p>Перерва, В. С. Церковні школи в Україні (кінець XVIII - поч. XX ст.): забутий світ [Текст]. Т. 1. Загальна частина / В. С. Перерва ; Білоцерківський інститут економіки та управління, Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів. - Біла Церква : Вид. О. Пшонківський, 2014. - 576 с. : іл. 32 с.</p> <p>Комогорова, М. Експрес-тести з англійської граматики : початковий рівень / М. І. Комогорова. - Харків : Основа, 2015. - 128 с. - (Б-ка журн. "Англійська мова та література"; вип. 11 (155)).</p>
Матеріали конференцій, з'їздів	<p>III Міжнародна науково-практична конференція "Людина, суспільство, політика: актуальні виклики сучасності" : 12–13 лют. 2016 р. / [за заг. ред. Д. В. Яковлева]. — Одеса : Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", 2016. — 183 с. : табл. —(Чорноморський дослідницький політологічний проект).</p> <p>XVII Всеукраїнська конференція асоційованих шкіл ЮНЕСКО в Україні "Українсько-європейські ініціативи в освітньому просторі: ціннісна парадигма" : зб. наук. ст., матеріалів регіон. практик та твор. поглядів учнів 2016 р. / [працювали: Маховська С. та ін. ; перед. слово: О. Дем'янюк та ін.]. — Київ ; Вінниця : Едельвейс і К, 2016. — 221, [2] с. : іл., табл.</p> <p>V-й Всеукраїнський з'їзд екологів з міжнародною участю (Екологія/Ecology – 2015) : зб. наук. пр. : Україна, Вінниця : 23-26 верес., 2015. — Вінниця : Нілан-ЛТД, 2015. — 280 с. : іл., табл.</p> <p>Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. Вип. 4. Інтегрований галузевий інформаційний ресурс: стан,</p>

	перспективи створення та забезпечення доступу : зб. наук. пр. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; наук. ред. П. І. Рогова ; [редкол.: Л. А. Дубровіна, В. А. Вергунов, Т. І. Ківшар (голова) та ін.]. – Віниця : Нілан-ЛТД, 2014. – 598 с. : табл., рис.
<i>Словники</i>	Українсько-угорський та угорсько-український словник : близько 5600 слів / упоряд. І. Палко. - Львів : Світ, 2015. - 320 с. - (Українська книга). Караванський, С. Практичний словник синонімів української мови : близько 20000 синонімічних рядів / С. Караванський . - 4-те вид., опрацьов. і допов. . - Львів : БаК, 2012. - 536 с. Новітній словник англо-український, українсько-англійський : грамматика; близько 70000 слів / уклад. О. Мазур. - 2-ге вид., випр. та доп. - Київ, 2013. - 560 с. Корінний, М. М. Короткий енциклопедичний словник з культури / М. М. Корінний, В. Ф. Шевченко ; відп. ред. В. Ф. Шевченко. - К. : Україна, 2012. - 384 с.
<i>Атласи</i>	Людина: навч. атлас з анатомії та фізіології / голов. ред. Т. Сміт. - Львів : БаК, 2000. - 240 с. : кольор. іл. Новіков, В. С. Шкільний атлас-визначник вищих рослин : книга для уснів / В. С. Новіков, И. А. Губанов. - 2-е изд. – К.: промінь, 1991. - 240 с. : ил. Атлас видів рослин "Червоної книги України", які культивуються в дендропарку "Асканія-Нова" / [Н. О. Гавриленко] ; НААН України, Біосфер. заповідник "Асканія-Нова" ім. Ф. Е. Фальц-Фейна. — Асканія-Нова : [б. в.], 2015. — 69 с. : кольор. іл., табл.
<i>Законодавчі та нормативні документи</i>	Закон України "Про позашкільну освіту" : за станом на 9 січ. 2014 р. / Верхов. Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2014. — 26 с. — (Серія "Закони України"). Кодекс України про адміністративні правопорушення : станом на 5 січ. 2016 р. : відповідає офіц. тексту. — Харків : Право, 2016. — 360 с. Освіта Київщини в цифрах і фактах (2014/2015 навчальний рік) : інформ.-аналіт. зб. / Департамент освіти і науки Київ. облдержадмін. ; [ред. група: Рогова В. Б., Бакал С. М., Бондарчук М. Ю. та ін.]. – Київ : Департамент освіти і науки Київ. облдержадмін., 2015. – 194 с.
<i>Каталоги</i>	Підручники і навчальні посібники з гуманітарних дисциплін для початкових і середніх навчальних закладів (1918-1945 рр.) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського : каталог / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. : Мацібора Н. Г., Бондарчук О. Б., Іващенко В. Н., Палійчук Р. І. ; наук. консультант Сухомлинська О. В. ; наук. ред. Рогова П. І.]. – Київ : ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 2014. – 376 с. Карткові каталоги в системі науково-інформаційних ресурсів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : метод. посіб. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; [уклад.: Г. А. Кузьменко, Т. П. Медвідь ; відп. ред.: Т. В. Добко]. — Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2015. — 47 с. : іл., табл.

<i>Бібліографічні показники</i>	<p>Естетичні та етичні основи розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів : бібліогр. показч. / [упоряд. Штома Л. Н. ; наук. консультант і авт. вступ. ст. Отич О. М. ; наук. ред. Зязюн І. А.]. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 149 с.</p> <p>Бібліографічний показчик праць науковців Біосферного заповідника "Асканія-Нова" ім. Ф. Е. Фальц Фейна НААН за 2006-2015 роки / НААН України, Біосфер. заповідник "Асканія-нова" ; [упоряд. Н. І. Ясинецька]. — Асканія-Нова : Біосфер. заповідник „Асканія-Нова“, 2015. — 90 с.</p>
<i>Дисертації</i>	<p>Ісаєва, С. Д. Комунікативна педагогіка у науковій спадщині американського вченого Томаса Гордона (1918-2002 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / С. Д. Ісаєва; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2015. — 20 с. — Бібліогр.: с. 17-18.</p> <p>Фазан, В. В. Педагогіка як навчальний предмет у духовних академіях України (40-і рр. ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. В. Фазан; М-во освіти і науки України, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2014. — 20 с. : табл. — Бібліогр.: с. 18.</p>
<i>Частина книги, періодичного видання</i>	<p>Кононко, О. Сильна воля - запорука повноцінного розвитку особистості : організація діяльності з формування вольових рис характеру учня / О. Кононко // <i>Учитель початкової школи</i> . - 2016. - N 7. - С. 3-6.</p> <p>Литвинова, С. Хмарні технології як засіб розбудови інноваційної школи / С. Литвинова // <i>Сучасна школа України</i> . - 2016. - N 6. - С. 18-23.</p> <p>Сафарян, С. Педагогічна майстерність як ключ до успіху / С. Сафарян // <i>Практика управління закладом освіти : спеціалізований журнал</i>. - 2016. - N 7. - С. 30-38.</p> <p>Сухомлинський, В. О. Народження громадянина. Єдність педагогічних поглядів і переконань учителів // <i>Педагогіка : хрестоматія</i> / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. - 2-те вид., стер. - Київ : Знання-Прес, 2006. - С. 63-72. - (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).</p> <p>Волкова, Н. П. Сутність, зміст процесу виховання / Н. П. Волкова // Волкова Н. П. <i>Педагогіка : навч. посіб. для студ. ВНЗ</i> . - 3-тє вид., стереотип. - К. : Академвидав, 2009. – С. 94-103. - (Альма-матер).</p>
<i>Електронні ресурси</i>	<p>Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] : додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. №641. – Режим доступу: mon.gov.ua/content/Новини/2015/06/16/konczepczziya.doc...</p> <p>Катеринчук, О. В. Модернізація системи освіти [Електронний ресурс] : наукова конференція. – Режим доступу : http://intkonf.org/katerinchuk-ov-modernizatsiya-sistemi-osviti/</p>